

Kroz našu zemlju

POVRČARSTVO NA POLJOPRI- VREDNOJ IZLOŽBI NRH

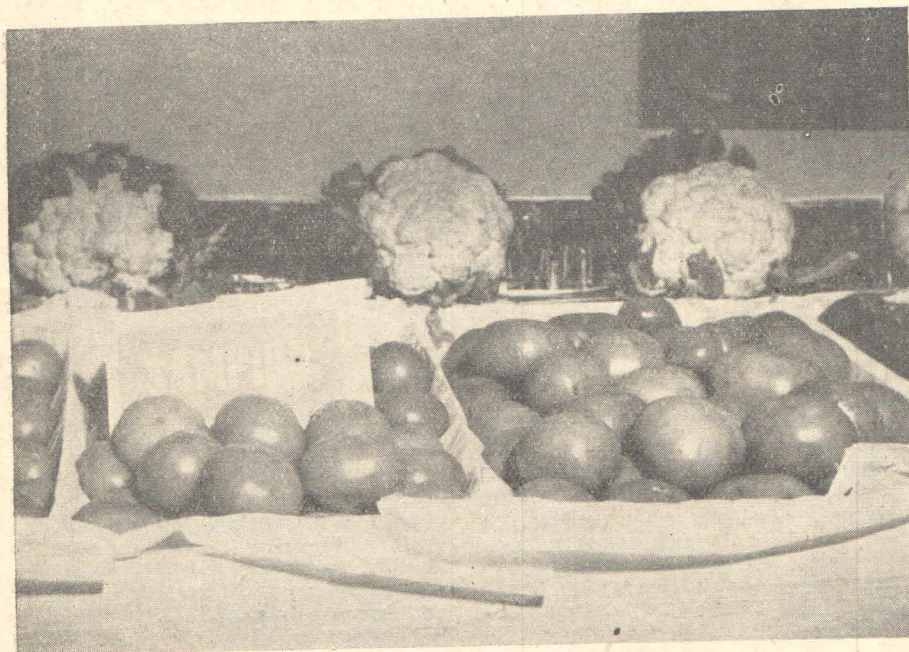
Osnovna misao kod prikazivanja povrćarstva na izložbi NRH bila je, da se prikaže sadašnje stanje u proizvodnji povrća, t. j. nacionalna i privredna važnost, najvažniji nedostaci, koji kočé proizvodnju, te način i put za poboljšanje mjera u svrhu unapređenja proizvodnje povrća.

Ova osnovna misao kod prikazivanja povrćarstva bila je u cijelosti na panoima dobro razrađena i prikazana. Najvažniji momenti iz proizvodnje povrća bili su pulem crteža, fotografija, živih uzoraka, grafikona i modela prikazani sa što manje riječi. Nadalje bili su prikazani i najvažniji radovi u proizvodnji povrća, koji su od presudne važnosti za povećanje i rentabilitet proizvodnje. Predmet nije bio obrađen kao u udžbeniku, već su prikazane najvažnije stvari t. j. ono, na čemu se kod

nas najviše griješi. Može se reći, da je prilično uvjerljivo bila prikazana tehnika sadašnjeg našeg načina proizvodnje.

Moto cijelog povrćarstva »Povrće — naša hrana« crtežima je jasno i uvjerljivo obrađen. Vidljivo je ukazano na važnost povrća u prehrani i na posljedice uzrokovane nedostatkom povrća u svakidašnjoj hrani, naročito kod nedoraslih.

Statistički pregled duhovito je bio iznijet na način, koji čovjeka ne zamara, a taj nam je ukazao s malo riječi, da su površine pod povrćem dovoljne (108 m² po čovjeku) ali, da su prosječni prirodni vrlo maleni (87 q/ha). Zbog takvog stanja naše proizvodnje izlazi, da je ukupna potrošnja povrća po čovjeku samo 30 kg umjesto 80 kg godišnje, kao što je to u naprednim zemljama. Da se takvo stanje može lako popraviti, dokumentirano je originalnim prirodima proizvođača, koji su u prosjeku ima-

Sampion »Rajčica« SRZ Jerko Ivančić (Split 408 mtc/ha (Poljop. izložba NRH)

lj 183 q/ha t. j. 2,1 puta veći prihod (izloženi prirodni s dokumentarnim podacima).

Nadalje je bilo dobro prikazano, da se povećanjem prosječnog priroda po jedinici površine ne poboljšava samo prehrana, već i nacionalni dohodak izvozom svježeg i preradenog povrća.

Poslije prikaza ovog statističkog stanja naše proizvodnje, uneseni su najboljniji nedostaci u našoj proizvodnji, a to je, pomanjkanje kvalitetnog sjemena. Računski su prikazani gubici zbog upotrebe lošeg nekvalitetnog sjemena. Isto tako je bilo prikazano dobrim sortnim uzorcima sjemenjaka 2-godišnjih povrća, kao i uzorcima koji ne vrijeđe, kako je u proizvodnji sjemena važno posvetiti veliku pažnju izboru sjemenjaka za dobivanje kvalitetnog sjemena.

Nadalje je prikazano računskim primjerom kako se upotrebom umjetnog gnoja u proizvodnji povrća znatno povećava prirod a još u većoj mjeri i rentabilitet proizvodnje.

Način spremanja i važnost priredbe komposta iznesena je velikim crtežima. To je dobro uočeno, jer se kod nas priredbi tog vrlo važnog gnoja daje vrlo mala važnost.

Grafički prikaz djelovanje agregata za umjetnu kišu i sam izloženi agregat, zatim dokumentarne fotografije o bugarskom načinu zalijevanja povrća i fotografije o zalijevanju kantama, ukazale su nam na načine zalijevanja povrća kod nas. I ovdje je iznesen radni učinak i rentabilitet upotrebe pojedinog načina zalijevanja. No potrebno je bilo još iznijeti rentabilitet upotrebe pojedinog načina za zalijevanja za specifične kulture kao na pr. papriku, rajčicu, salatu i dr.

Jasno je bila prikazana i mehanizacija u proizvodnji povrća. Bilo je lako prikazati stanje kod nas gdje tako rekavši nema drugog oruđa osim motike, lopate, grabljica i sprežnog okapača. Kod nas se u povrćarstvu još sve sije rukom, a okapa ručnom motikom. Manjkaju nam strojevi, koji su samo još crteži na poljoprivrednoj izložbi i udžbenicima. Ona stara freza na izložbi dobro je poslužila kao model da se pokaže njezina važnost upotrebe u mehanizaciji povr-

ća, no ipak je trebalo naći jednu moderniju frezu.

Proizvodnja kvalitetnih presadnica ima velik utjecaj za povećanje priroda i zbog toga je bila dobro prikazana tehnika načina uzgoja loših i kvalitetnih presadnica kao prirodnim uzorcima, tako i crtežima i originalnim fotografijama. Originalne fotografije o načinu uzgoja presadnica u pojedinim krajevima jasno ukazuju na razlog naših malih prosječnih priroda sa jedne strane, i gdje treba provesti temeljite mjere za unapređenje proizvodnje sa druge strane.

»I vrt u jesen može biti zelen« ova parola vrlo je lijepo iznesena samo ukratko i na malo prostora. S presadnicama povrća u malim sanducima prikazano je što sve treba sijati i saditi u jesen, da se u proljeće rano bere. Općenito je poznato, da se u našim selima vrt počinje obrađivati tek u proljeće, a tko u proljeće prekapa tlo, kasno sije pa kasno i bere. Zato je trebalo još više prikaza o jesenskoj obradi povrtnjaka, sjetvi i sadnji povrća s posebnim osvrtom na naše seljačke kućne vrtove.

Iskorišćenje zemljišta u vrtu dobro je bilo prikazano sadnjom originalnih uzoraka povrća i crtežom, no i ovdje je trebalo više pažnje posvetiti mogućnosti iskorištenja u malim seoskim vrtovima.

U poredbi s ostalim stvarima dosta je dobro bila prikazana berba, pakovanje i plasman povrća. Crtežom je bilo vidljivo objašnjeno kako povrće znatno poskupljuje zbog neorganizirane prodaje i kako mu cijena raste od proizvođača do potrošača. Put, kojim treba ovo riješiti, t. j. udruživanjem u zadruge, jasno je ukazano pojedincu, da nema što da dvoumi, već da ide tamo, gdje će imati više koristi.

Kod prikazivanja opreme i plasmana povrća trebala je biti izložena propisana ambalaža za razne vrste povrća s pravilno uložnim plodovima, t. j. luk spakovan u originalne vreće, rajčica u plitke sanduke i t. d. Posebno je trebalo izložiti ambalažu s uložnim povrćem, koje ide za izvoz, kao i za domaće tržište, jer tu baš mnogo griješimo.

Izloženi uzorci raznovrsnog povrća bili su zastupljeni uglavnom iz svih

krajeva u NRH kako od individualnih proizvođača, tako od poljoprivrednih dobara i zadruga. Bili su zastupljeni uzorci svih glavnih povrćarskih kultura osim proljetnog i ravnog ljetnog povrća. Da je izložba bila ranije, t. j. u ljetu u VIII. ili početkom IX. mjeseca, tada bi mogle biti izložene sve vrste povrća kao na pr.: više vrsta salata, mahune, graška i graha, krastavci, dinje i lubenice. Pojedine vrste povrća kao rajčice, paprike i krastavci teže su se čuvali, naročito rajčice, te su primljeni uzorci bili lošeg izgleda i nisu bili vjerni uzorci faktičnog stanja s terena.

Dokumentirani podaci o uzgoju i postizavanju prinosa, koji su stigli s uzorcima nisu bili dovoljno iscrpni za pravilno ocjenjivanje. U mnogo slučajeva bili su prekratki, manjkavi što je kod ocjenjivanja činilo prilične poteškoće. Sa druge strane, dobiveni uzanci, t. j. propisi od uprave poljoprivredne izložbe po kojima je trebalo izvršiti ocjenjivanje, nisu se mogli točno primijeniti, jer su propisi bili izrađeni za prirode u normalnoj godini. Ova godina s nepovoljnim kišnim ljetom znatno je utjecala i na rast i umanjenje priroda pojedinih kultura. Bilo je više uzoraka s takvom dokumentacijom gdje su postignuti vrlo visoki prirodni, ali na površini od 100—200 m². Postignute visoke prirode na tako malim površinama nije mogla komisija uspoređivati s prirodnima postignutim na većim površinama. Isto tako bilo je teško predložiti individualnog proizvođača s visokim prirodom na 100 m² na pr. nasada paprike, za istu nagradu kao veliku površinu jednog poljoprivrednog dobra ili zadruge. Poznato je, da se na malim površinama lako postižu veliki prinosi, a na većima je to teže.

Postojeće propise o ocjenjivanju povrća treba znatno revidirati i za pojedinu vrstu povrća povećati površine, a za neke smanjiti. Isto tako propisi treba da obuhvate i kvalitet proizvedene robe, jer o kvaliteti zavisi prodaja na tržištu. Kod uzoraka češnjaka i rajčica to se lijepo uočilo. Tako je komisija za kvalitetniji češnjak s manjim prirodom dala bolju nagradu jednom uzorku negoli drugom češnjaku slabije kvalitete s raz-

dvojenom glavicom, a većeg priroda. Rajčica s okruglim plodovima imala je prednost u poredbi s rebrastim plodovima. Isto tako krupnoća ploda nije utjecala na ocjenu kvalitete povrća, već izjednačenost proizvedene robe.

Iako su dokumentacije uzoraka bile potpisane od stručnjaka s poljopr. stanica zapaženo je bilo, da u mnogo slučajeva stručnjaci nisu pregledali teren proizvodnje u svrhu provjeravanja priroda, već su povjerovali izjavama samih proizvođača i tako potvrdili velike prirode za pojedino povrće. Ubuduće trebat će obilaziti teren proizvođača, koji se prijave za poljoprivrednu izložbu počevši od sjetve do žetve, da se na taj način dobiju vjerni podaci i da poljoprivredna izložba postigne pravu svoju svrhu.

Na izložbi zapaženi su lijepi uzorci češnjaka s dobrim prinosima i sjeme graha mahunara od proizvođača članova zadruge, sjemenara iz Nove Gradiške. Proizvođači lučice iz Sinjskog Polja postigli su vrlo lijepe prince, t. j. 200—300 q/ha. Proizvođači kontrahenti tvornice »Kalnik« iz Varaždina postigli su vrlo lijepe rezultate u uzgoju rajčice i to 200—250 q/ha u ovoj godini kad je u sjeverozapadnoj i istočnoj Hrvatskoj stradalo 90% površine pod rajčicama. Ovo nam ukazuje, da se naročitom pažnjom, t. j. pravodobnim prskanjem nasada moglo spasiti prirode rajčica i na taj način izbjeći šteta u vrijednosti od cca 30.000.000 Din. Od proizvođača socijalističkog sektora bili su zastupljeni uzorci s dobrim prinosima rajčica od PD Vrana.

Lijepe uzorke kvalitetnog povrća od postignutih visokih priroda izložile su ekonomije »Gavrilović« iz Petrinje i ekonomija u Sesvetama.

Gradsko P. D. Žitnjak dokazalo je dobrim uzorcima povrća i dobivenim osam I. nagrada za postignute prirode na većim površinama, da u neposrednoj blizini grada ispunjava svoju svrhu što opskrbljuje potrošače kvalitetnom robom.

Od zadruga dokazala je SRZ »Jerko Ivančić«, Split s podignutim šampionatom za urod rajčica sedam I. nagrada za proizvedeno drugo povrće da je najbolja povrćarska zadruha u NRH. Ona je postigla u pro-

sjeku najveće prirode kod svih povrćarskih kultura. Pored povrća izložila je i 30 sorata karanfila, koje s uspjehom već drugu godinu uzgaja. S proizvodnjom karanfila postiže ova zadruška vrlo dobru zaradu i opskrbljuje sve naše glavne gradove kvalitetnim cvijećem.

Pored proizvođača povrća za trošnju bili su zastupljeni i proizvođači sjemena. U poredbi s podacima o prinosu povrća za trošnju izloženi uzorci sjemenara bili su s manjim prinosima. To je opet dobar odraz prilika s terena, jer kod nas nije dobro organizirana proizvodnja sjemena povrća. Vidjelo se i to, kako je proizvodnja sjemena povrća skoncentrirana na državnom i zadrudnom sektoru. Proizvođači sjemena kupusa Ditmara polj. zadruge u Ližnjanu postigli su u ovoj godini 800—900 kg/ha sjemena kupusa. Oni dokazuju da se proizvodnja sjemena krstašica može kod nas organizirati u cijelosti za naše potrebe, jer za to postoje uvjeti. Poznato je, da mi danas uvozimo još do 80% sjemena krstašica za podmirenje naših potreba.

Što se tiče samog nagrađivanja, mišljenja sam, da su nagrade za proizvedeno sjeme povrća, kao i samo povrće bile premalene u poredbi s ratarskim kulturama. Trebale su biti najmanje 3 puta veće, osim toga, nagrade za prvorazredno sjeme treba da su za 2 puta veće od nagrada za proizvedeno povrće.

Uz sve navedene nedostatke s obzirom na slabu organizaciju dostave podataka i uzoraka s terena, izložba je ispunila svoj zadatak. Uvjerljivo je prikazala stanje na terenu iz čega možemo povući dragocjene podatke a to su, da malene prosječne prirode povrća možemo povećati, jer su to postigli mnogi proizvođači iz svih krajeva NRH.

Ing. Vera Mikolčević

KROZ VOĆARSKI PAVILJON

U voćarskom paviljonu imali smo prilike vidjeti kompletnu voćarsku proizvodnju od uzgoja sadnica, podizanja voćnjaka pa do zrelih plodova podesnih za preradu i izvoz.

Voćne sadnice izložili su rasadnici: Osijek, Pakrac, Trenkovo, Vukonovec, Šaulovec i Brodovec. Sadnice su

bile prvorazredne. Prvom nagradom nagrađen je Rasadnik Osijek. To je lijepo priznanje, tim više, kad se zna u kako teškim uvjetima radi rasadnička proizvodnja.

Bila su vrlo interesantna izlaganja istraživačkog rada Zavoda za voćarstvo, koji je zahvatio opsežan i dugotrajan rad na traženju najboljih oprašivača, odnos raznih odlika prema podlogama, uzgoj krošnje i t. d. To su sve radovi, koji imaju poslužiti daljem unapređenju voćarske proizvodnje.

Novo na voćarskoj izložbi su prikazi podizanja industrijskih voćnjaka. Taj zahvat poduzet je u većoj mjeri kod nas tek iza 1945. godine. Rezultati su već tu. Mnogi nasadi već donose prve plodove. To su pionirski voćnjaci, baza za dalji rad na podizanju intenzivnih industrijskih voćnjaka, putokaz kojim treba da se pođe. Na taj dio izložbe potreban je zaseban osvrt.

Vrlo bogatu kolekciju raznih sorata jabuka i krušaka izložila su državna poduzeća te pojedinci zadrugari preko svojih zadruga. Upadno su bili zastupani kotari: Zagreb, Velika Gorica, Čakovec, a kotar Pregrada bio je najjače zastupljen. Gledajući tako lijepe plodove, ne bi čovjek rekao, da desetak kilometara od mjesta izložbe ima na hiljade voćaka, koje propadaju od „S. José-a“, šljivine štitaše uši i drugih štetnika te bolesti. U sklopu takve proizvodnje prikazala je tu i Voćarsko-vinogradarska stanica NOGZ rezultate svoga rada, koji se u prvom redu odnose na zaštitu voćaka i vinograda a tek manjim dijelom zahvaća i ostalu proizvodnju. Stanica je zime 54/55. oprskala oko 300.000 komada voćaka a računa se, da je time proizvodnja povišena za preko 200 vagona voća.

U voćarskom paviljonu bila je zastupana i prerađivačka industrija voća i prikazala na koje se sve načine može iskoristiti voće i učiniti prikladnim za potrošnju u svako doba. To je mlada grana poljoprivredne industrije i usko vezana uz proizvodnju.

Sve u svemu ova izložba je dokazala, da imamo sve elemente, koji su potrebni za razvoj intenzivnog voćarstva u najširim razmjerima. Kako su danas ti elementi kod nas

povezani i korišteni to je pitanje za sebe

Ako sa stručne strane postavimo zadatak izložbe, t. j. natjecanja najboljih voćara da iznesu svoje najbolje proizvode svoga kraja i da pokažu koji su uspjeh postigli primjenom nauke u voćarskoj proizvodnji, onda tu ima propusta.

Naša NRH podijeljena je na 4 rajona, koji se očito razlikuju ekološkim prilikama a po tome i biljnom proizvodnjom. Rajon IV. da je i htio nije mogao nego prikazati južno voće, ali I. i II. rajon, koji ima sličnosti, ali i velikih razlika, koje nisu došle nimalo do izražaja, tako da izložba nije pokazala ni sadanje stihijsko stanje proizvodnje a kamoli da je jače ukazala na dosadanje mlade

uspjehe i na put, kojim bi trebalo da se razvija proizvodnja

U izlaganju nije bilo dosljednog redoslijeda, već je jednog izlagača trebalo tražiti na nekoliko mjesta. Određeni redoslijed: rasadnička proizvodnja, podizanje nasada, proizvodnja, berba, uskladištenje, pakovanje, prodaja i t. d. dalo bi bolji pregled. Tada bi na pr. bio odmah uočljiv paradoks kako izvozno poduzeće Koopexport izlaže samo orah, badem, malinov sok i slično a izvozno poduzeće »Voće« rogač, vrganje i druge sušene i prerađene proizvode, a čitava proizvodnja na izložbi gotovo i nije bila zastupljena tim proizvodima nego jabukom i kruškom, a čiji izvoz stoji na nuli, a Lika se tuži kako je zatajio otkup svježih šljiv. Tada bi se vidjelo, da tu nije nešto u redu.

M. Felja

Pregled vremenskih prilika

Meteorološki podaci za mjesec prosinac 1955. godine

Rajon	Mjesto	Oborina u mm					Temperatura zraka u °C						Broj dana sa sniježom
		dekada			mjes. zbr.	prosjeak 1925.-1940.	dekada			prosjeak 1925.-1940.	aps. min. temp.		
		I.	II.	III.			I.	II.	III.				
I.	Osijek	4	44	37	85	50	5,0	4,0	3,1	4,0	0,4	-3,7	1
	Sl. Brod	7	58	40	105	56	5,4	4,2	3,2	4,3	0,8	-3,0	1
	Virovitica	5	31	21	57	59	5,1	(4,0)	2,9	4,0	—	-2,5	—
II.	Daruvar	3	39	32	74	77	6,4	5,2	3,2	4,9	0,8	-3,7	—
	Križevci	5	24	15	44	60	2,9	2,8	0,6	2,1	0,6	-3,6	1
	Varaždin	2	11	11	24	62	3,4	3,2	0,5	2,4	-0,2	-5,0	1
	Zgb. Maksimir	1	25	21	47	59	5,6	3,2	1,1	3,3	0,2	-3,8	—
	Sisak	2	33	32	67	66	5,9	4,3	2,1	4,1	—	-2,6	—
III.	Ogulin	1	51	51	103	154	7,4	5,4	2,6	5,1	—	-8,9	2
	Gospić	12	103	71	186	145	5,5	4,7	1,9	4,0	-0,6	-6,6	—
IV.	Dalmacija												
	Knin	13	37	76	126	108	7,8	8,8	6,7	7,8	5,2	-3,4	—
	Zadar	17	56	55	128	102	10,6	10,8	8,3	9,9	7,7	3,6	—
	Kaštel St.	21	49	40	110	112	11,1	12,0	11,0	11,4	8,0	3,7	—
	Imotski	23	81	43	147	163	6,9	9,0	7,3	7,7	5,6	1,0	—
	Dubrovnik			20	178					9,5	7,0	—	
Istra	Pazin	36	44	23	103	98	6,7	6,5	4,2	5,8	3,3	-3,6	—
	Poreč	23	71	28	122	71	9,0	8,6	6,6	8,1	6,6	1,0	—
	Pula	25	40	12	77	61	9,6	8,9	7,6	8,7	6,7	1,3	—

i stanje usjeva u prosincu 1955. god.

Mjesec prosinac imao je uglavnom prosječne oborine, ali se ističe s vrlo velikom vlagom u zemljištu, naročito u nizinskim krajevima, što je negativno utjecalo na usjeve. Inače prosinac je bio pretežno topao mjesec i bez snježnog pokrova na tlu.

Oborine: Količine oborina u prosincu uglavnom se poklapaju s višegodišnjim prosjekom, osim u Ist. Slavoniji, gdje su količine bile za 100% veće od višegodišnjeg prosjeka, dok su u sjev. Hrvatskoj manje za oko 50% od prosjeka. Sume oborina kreću se u Ist. Slavoniji, Zapad. Hrvatskoj i Jadranskom području od 85—200 mm, a u srednoj i sjev. Hrvatskoj 25—75 mm. Gotovo sve oborine pale su u II. polovini mjeseca, dok su u I. pol. mj. pale neznatne količine. Snijeg je padao početkom treće dekade, ali se nije zadržao na tlu.

Temperatura: Mjesec prosinac o. g. imao je za 2 do 4° C veće srednje mjesečne temperature od višegodišnjeg prosjeka. One su se kretale na kontinentalnom području od 2—5° C, a na Jadranskom rajonu od

8—11° C. Apsolutne minimalne temperature u unutrašnjosti kretale su se do -5° C, a u zapadnim planinskim krajevima do -9° C.

Poslije vrlo kišovite jeseni (što je uvjetovalo zakašnjenje sjetve i vrlo slab razvoj ozimina), nastupile su u prosincu pretežno povoljne vremenske prilike. Međutim, ta povoljnost vremenskih prilika nije došla do punog izražaja i usjevi nisu u svim krajevima znatno napredovali i pored toplog i beskišnog vremena u I. polovini prosinca. Razlog tome je velika vlažnost zemljišta, koja je sprečavala nicanje i razvoj usjeva, naročito u Ist. Slavoniji. Mjestimično na nizinskim terenima usjevi zbog vode na brazdama propadaju, pa je stoga potrebno jarcima izvršiti odvodnju vode s brazda.

Općenito, stanje usjeva nije zadovoljavajuće. Nešto bolji izgled imaju usjevi na povišenim terenima. Dosta slabi usjevi uglavnom su u žitarskom rajonu u Slavoniji, gdje oni najviše stradavaju od prekomjerne vlage zemljišta. Dobri usjevi su na Jadranskom rajonu i donekle u sjevernoj Hrvatskoj.